

Premsele

P
2003

P

Uitgangspunten

P en activiteiten

Voorwoord

Wie?

Premsele, stichting voor Nederlandse vormgeving.

Waar?

Rapenburgerstraat 123 te Amsterdam.

Wanneer?

Opgericht in juli, van start gegaan in september 2002.

Wat?

De maatschappelijke, economische en culturele rol van Nederlandse vormgeving versterken.

Hoe?

In nauwe samenwerking met de spelers op en om het vormgevingsveld, op basis van realistische doelstellingen en een pragmatische instelling.

Dit plan beschrijft - meer in contouren dan in details - Premsele's achtergrond, opdracht, optiek, ambities, werkwijze en activiteiten in 2003. Het plan is onder verantwoordelijkheid van het tijdelijk bestuur tot stand gekomen in overleg met vele vertegenwoordigers van het werkveld. De tekstredactie was in handen van Joost Swanborn.

Inhoud

Voorgeschiedenis	8
Benno Premsula	9
Opdracht en optiek	10
Opdracht	10
Het veld en de spelers	10
De rol van Premsula	10
Aandachtsgebieden 2003-2004	11
Ambities en werkwijze	12
Wat willen we?	12
Hoe doen we dat?	12
Toetsing en verantwoording	13
Activiteiten 2003	14
Organisatie en financiën	18
Bestuur	18
Management	18
Financiën	19

Voorgeschiedenis

In juli 2002 is Prensela, stichting voor Nederlandse vormgeving, opgericht. Haar opdracht: het versterken van de maatschappelijke, economische en culturele rol van Nederlandse vormgeving. Daarmee vult Prensela het gat dat het Vormgevingsinstituut heeft nagelaten.

Een korte voorgeschiedenis

De Raad voor Cultuur zag zich op 15 mei 2000 genoodzaakt het beleidsplan van het Vormgevingsinstituut voor de periode 2001-2004 af te wijzen, waarna de organisatie werd opgeheven. De Raad plaatste vraagtekens bij enkele oorspronkelijke uitgangspunten, maar onderstreepte tegelijkertijd het belang van een vormgevingsinstituut. Daarom stelde toenmalig staatssecretaris Van der Ploeg de Tijdelijke Adviescommissie Vormgeving in, die de stand van zaken rond de Nederlandse vormgeving in kaart bracht en adviseerde over de toekomst. In haar rapport (juli 2001) formuleerde de commissie de centrale beleidsdoelstelling: 'de realisatie van het economische, maatschappelijke en culturele potentieel van design in Nederland.' Zij concludeerde dat beleid zich meer moest richten op de vraag, en maatschappelijke en culturele inpassing, gebruik, toepassing en profilering van de vormgeving. Het advies was daartoe een 'platform voor de Nederlandse vormgeving' in te stellen, een dienstverlenende netwerkorganisatie. En dat is Prensela, stichting voor Nederlandse vormgeving.

Al met al voldeed het vormgevingsbeleid tot nu toe aan het beeld van twaalf ambachten en zeven sloten. Prensela neemt zich voor met deze traditie te breken door:

- open communicatie en samenwerking met het vormgevingsveld en andere belanghebbenden;
- het formuleren van realistische doelstellingen, gekoppeld aan een gezonde dosis pragmatiek.

Prensela krijgt een meerjarige subsidie van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen; de gemeente Amsterdam zorgt voor de huisvesting. Haar werkterrein is gebaseerd op de in het rapport van de adviescommissie beschreven uitgangssituatie, met de kanttekening dat het economisch klimaat sindsdien ingrijpend is verslechterd. Aangezien de huidige cultuurplanperiode loopt tot eind 2004, moet Prensela zich de komende twee jaar bewijzen. Door zichtbaar te worden, concrete resultaten te boeken, en de fundamenten te leggen voor het beleidsplan 2005-2009, dat voor eind 2003 bij de Raad voor Cultuur moet worden ingediend. Dit beleidsplan beschrijft de keuzes die Prensela binnen die marges maakt.

Benno Prensela

Benno Prensela (1928-1997), internationaal vermaard vormgever en interieurarchitect, was meer dan de ontwerper van de Lotek-lamp en het Van Besouw-tapijt. Hij vernieuwde niet alleen de etalages van de Bijenkorf in Amsterdam, maar het karakter van de Nederlandse vormgeving zelf, door met zijn ontwerpen een brug te slaan tussen vormgeving en industrie, tussen cultuur en commercie. Ook en vooral was hij een maatschappelijk vernieuwer: als betrokken bestuurder, ondernemer, kunstkenner, en 'voorman van de homo-emancipatie'. Zonder ons te willen meten aan zijn gezag en het respect dat hij daarbij afdwong door zijn eenvoudige, heldere optreden, laten we ons graag inspireren door zijn werkwijze: over deeldisciplines en vakgebieden heen kijken, talloze relaties onderhouden, veel wetend - ook dat je niet alles kunt weten -, blijvend nieuwsgierig. Interdisciplinair, inspirerend, stimulerend en enthousiasmerend, netwerker pur sang. Zoals wij willen werken. En dat hopen we over te brengen.

Opdracht en optiek

Opdracht

Premsele's opdracht luidt: de maatschappelijke, economische en culturele rol van de Nederlandse vormgeving versterken.

Het veld en de spelers

Wat is de Nederlandse vormgeving? Het speelveld van vormgeving is breed, divers, gefragmenteerd en er zijn vele spelers. Om te beginnen hebben (landelijke en lokale) overheden een specifieke rol: als opdrachtgever én als belanghebbende. Als de overheid antwoorden wil formuleren op problemen rond educatie, zorg, duurzaamheid, veiligheid, en publieke ruimte, moeten ook de mogelijkheden van vormgeving ten volle worden benut. Vervolgens komen bedrijven die, behalve voor de economische waarde van vormgeving, steeds meer aandacht hebben voor maatschappelijke en culturele aspecten. Daarnaast wordt het speelveld onder meer bepaald door producenten, distributeurs, belangenverenigingen, brancheorganisaties, (vak)onderwijs, media, diverse buitenlandse actoren zoals designcentra, cultureel en handelsattachés, en ten slotte de burger die zich als toeschouwer, gebruiker en (actieve) consument tot de vormgeving verhoudt.

Het vakgebied wordt traditioneel geordend in de disciplines. De Raad voor Cultuur onderscheidt grafische vormgeving (waaronder nieuwe media), industriële vormgeving, vrije vormgeving (glas, keramiek, sieraden en

textiel), interieurvormgeving en mode. Op basis van goede argumenten zijn er ook andere indelingen te maken. Maar of het nu gaat om sieraadontwerpers, interactie-ontwerpers, grafisch of industrieel vormgevers, voor ons is vooral van belang wat hen bindt, en niet wat ze van elkaar onderscheidt. Daarom kijken wij naar dat veld in termen van enerzijds autonome versus toegepaste vormgeving, en anderzijds technisch geïnspireerde versus conceptuele vormgeving, zoals beschreven in de domeinbepaling van het rapport van de Adviescommissie. Op die manier proberen we algemene trends en ontwikkelingen te beschrijven en de samenwerking tussen de disciplines te bevorderen.

De rol van Premsele

Premsele is geen 'instituut voor goede smaak', dat waardeoordelen uitspreekt over de kwaliteit van vormgeving. Evenmin een fonds, zoals het Fonds BKVB en de Mondriaan Stichting, of een volgzzaam uitvoerder van overheidstaken. Premsele stelt zich principieel op als 'initierende actor', dat wil zeggen dat zij zelf initiatieven neemt en voor de vereiste middelen zorgt, of middelen aanwendt om kansrijke initiatieven te versterken. We willen een fundering leggen voor vormgevingsbeleid door het speelveld inzichtelijker te maken, de samenwerking tussen vormgevers en andere spelers te versterken, bijvoorbeeld door kennis en ervaring beter uit te wisselen en te bundelen. Of door mee te denken, te informeren, te bemiddelen, en te verwijzen. Als initiator, adviseur, bemiddelaar, makelaar of inspirator.

Aandachtsgebieden 2003-2004

We maken duidelijke keuzes en stellen prioriteiten. Daarom zijn vier managers aangesteld voor aandachtsgebieden, die categorieën en deeldisciplines overstijgen. Zij werken vanuit hun competenties in structureel contact met de spelers op en om het vormgevingsveld. Niet alleen ondernemen zij 'objectief' noodzakelijke actie, zij hebben ook de ruimte om middelen aan te wenden voor initiatieven vanuit hun eigen visie en affiniteit, onder het motto 'beter één capabele persoon op de juiste plek dan vijf doorwrochte nota's in de la'. De aandachtsgebieden voor 2003-2004 zijn: business development, deskundigheidsbevordering, behoud en ontsluiting van het erfgoed, informatie-management en (inter)nationale promotie. Vanuit deze invalshoeken zullen we initiatieven nemen om de condities voor vormgeving te verbeteren. Door te zorgen dat de vraag naar vormgeving groeit, dat er meer vakkennis beschikbaar komt, dat er een even levendige als scherpe discussie over het vak ontstaat, en dat het vormgevings-erfgoed bewaard blijft en wordt ontsloten.

Business development

Als (innovatieve) vormgeving een centrale rol krijgt in de bedrijfsvoering van ondernemingen, kunnen die beter (internationaal) concurreren, en kunnen daarnaast maatschappelijke problemen worden aangepakt. Denk aan educatie, zorg, duurzaamheid, veiligheid, en publieke ruimte. Minstens zoveel aandacht verdient het analyseren van de aansluiting tussen alle onderdelen in de keten van ontwerp tot consument. In het bijzonder zullen wij voor specifieke vormgevingscategorieën kijken naar de werking van het marketing- en distributiemechanisme.

Deskundigheidsbevordering

Binnen de betrekkelijk jonge en zeer diverse vakgemeenschap is het belangrijk om gezamenlijke opvattingen over deskundigheid te ontwikkelen. Daarvoor is een professioneel discours nodig op basis van overzichtelijk onderzoek, theorievorming en publicatie. Bijvoorbeeld over algemene beroepscompetenties van 'de' vormgever. Of over de aansluiting tussen vakopleidingen en praktijk. Uiteindelijk zal dat bijdragen tot een herkenbare uitstraling van de vormgevingsdiscipline en een toenemende maatschappelijke betrokkenheid bij vormgeving.

Erfgoed

Het vormgevingserfgoed is beleidsmatig sterk verwaarloosd: ontoegankelijk, onoverzichtelijk, onevenwichtig, en vaak in zorgwekkende conditie. Zonder een goede inventarisatie zijn inzicht in het verleden en de ontwikkeling van het vak niet mogelijk, net als conservering van de producten, modellen en documentatie. Op korte termijn is daarom een goede index van het erfgoed nodig, en gericht handelen om een aantal collecties te behouden. Op middellange termijn zijn visie en structureel beleid noodzakelijk: wat moet op welke manier door wie worden bewaard, geconserveerd, gedocumenteerd en ontsloten.

Informatiemanagement

Vormgeving is een kennisintensieve discipline. Het verbeteren van de (digitale) infrastructuur voor informatie, communicatie en advies is een randvoorwaarde voor de verdere ontwikkeling van vormgeving. Het is één van onze hoofdtaken om kennis te ontwikkelen, toegankelijk te maken en de toepassing ervan te stimuleren.

Promotie

Wanneer burgers/consumenten, media, overheden en bedrijven beter bekend raken met de resultaten en mogelijkheden van vormgeving ontstaat een grotere afzetmarkt. Daarvoor is het nodig dat binnen de vormgevingssector zelf communicatie en activiteiten gecoördineerd worden, maar ook dat er centraal relaties worden opgebouwd en onderhouden in binnen- en buitenland. En dat er een strategisch promotiemodel komt voor Nederlandse vormgeving.

Ambities en werkwijze

Wat willen we?

Om onze opdracht te vervullen streven we naar:

- een representatieve kwalitatieve en kwantitatieve analyse van de Nederlandse vormgeving (1, 2*);
- een gezamenlijke geformuleerde prioriteitenagenda voor de Nederlandse vormgeving (2);
- een structurele inzet van (innovatieve) vormgeving in ondernemingen (9, 10 11);
- de inzet van vormgeving voor de aanpak van maatschappelijke problemen (9, 10, 12, 13, 14);
- optimaal functionerende relaties in de keten van ontwerp tot consument (3, 12);
- het ontwikkelen en toegankelijk maken van kennis binnen de vakgemeenschap (5, 6, 7, 8, 15, 16, 17);
- een gedeelde opvatting over deskundigheid binnen de vakgemeenschap (2, 5, 16);
- een professioneel discours op basis van onderzoek en theorievorming (5, 6, 7, 8, 13, 15, 16, 17);
- inventarisatie, archivering en ontsluiting van het vormgevingserfgoed (4, 5, 6, 7, 16);
- een digitale, centraal gefaciliteerde kennisinfrastructuur (5);
- een sterke (inter)nationale reputatie van Nederlandse vormgeving (4, 5, 6, 7, 18, 19);
- structurele, effectieve (inter)nationale promotie van Nederlandse vormgeving (18, 19).

* Tussen haakjes staan de nummers van in hoofdstuk 4 beschreven activiteiten, die praktische invulling geven aan de hier geformuleerde ambities.

Hoe doen we dat?

Dat kunnen we niet alleen. Daarom willen we alle spelers daar actief bij betrekken, en hun onderlinge relaties verstevigen en uitbouwen. Alleen dan ontstaan draagvlak en randvoorwaarden voor de uitvoering van onze opdracht. Interdisciplinair werken, de juiste vragen stellen, goed luisteren, kleinschaligheid, toegankelijkheid, onafhankelijkheid, en interactieve planvorming zijn cruciaal om te slagen.

Dat krijgt vorm door:

- projectmatig te werken;
- systematisch onze processen te ontwikkelen;
- open en intensief samen te werken met spelers op en om het (inter)nationale vormgevingsveld;
- onvermoeibaar te communiceren;
- resultaten en processen grondig te evalueren;
- gebruik van onze portal voor management en communicatie van onze projecten.

We investeren niet alleen in publicaties, lezingen, essays, seminars, conferenties en workshops.

Onze praktijk bestaat ook uit deelname in commissies, raden, werkgroepen en samenwerkingsverbanden, en het geven van advies en informatie.

Toetsing en verantwoording

Wij zijn ons ervan bewust, dat een dergelijke werkwijze – zeker in samenwerking met derden – in de gesubsidieerde sector niet gebruikelijk is en allerminst eenvoudig. Maar wij vinden deze manier van werken noodzakelijk, aan de ene kant om recht te doen aan onze opdracht en aan de andere kant om verantwoording af te leggen aan overheid en vormgevingsveld. Daarom willen wij werken met toetsbare doelstellingen en resultaten.

In samenwerking met een nog vast te stellen universiteit zal daarvoor een eigen toetsings- en monitoringsmethodiek worden ontwikkeld, toegesneden op onze opdracht en werkwijze. Vervolgens zal structurele monitoring onderdeel worden van onze organisatie en processen.

Activiteiten 2003

Onze activiteiten voor 2003 zijn vastgesteld op basis van het rapport van de Tijdelijke Adviescommissie Vormgeving en gesprekken met de spelers op en om het vormgevingsveld. Wij hebben een onderscheid gemaakt tussen ijkpunten en structurele activiteiten en incidentele activiteiten met betrekking tot economie, maatschappij, vakgebied en promotie. Daarnaast is er ruimte om in de loop van 2003 aan te sluiten bij actuele ontwikkelingen en/of ongeagendeerde initiatieven te nemen.

Voor alle activiteiten wordt een projectplan opgesteld, waarin we onder meer probleemstelling, doelstelling, reikwijdte, samenwerking, communicatie, fasering en planning beschrijven.

Ijkpunten en structurele activiteiten

1 De stand van zaken (vierjaarlijks)

Om goede beleidsuitgangspunten te formuleren willen we vierjaarlijks, voorafgaand aan de nieuwe cultuurplanperiode, het vormgevingsveld grondig doorlichten. Een kwalitatieve en kwantitatieve analyse van de stand van zaken in de Nederlandse vormgeving. Te beginnen in 2003, om een gedegen basis te leggen voor het beleidsplan 2005-2008.

2 Conferentie thema's en prioriteiten 2004-2008

Begin 2003 organiseren we een (internationale) werkconferentie om de uitgangspunten, thema's en prioriteiten voor het beleidsplan 2005-2008 vast te stellen. Spelers in en om het vormgevingsveld bespreken de stand van zaken en dragen bij aan de beleidsagenda voor de volgende cultuurplanperiode. Eindresultaat zal een verslag zijn met

beargumenteerde thema's en prioriteiten voor 2005-2008, die breed worden gedragen.

3 Ketenoptimalisering

Om de marktpositie van vormgevingsproducten te verbeteren is het nodig dat de keten ontwerp-productie-distributie-consument optimaal functioneert. Om daar inzicht in te krijgen onderzoeken we onder meer met ontwerpers, intermediairs, producenten en distributeurs hun plaats in de keten, de aard van hun onderlinge contacten, hun invloed op de rest van de keten, en (veronderstelde) oorzaken van successen en mislukkingen. Zo ontstaat een overzichtelijk beeld van behoeften, plus- en knelpunten, en kunnen we best practices identificeren. We zullen voor specifieke vormgevingssectoren of onderdelen van de keten vervolprojecten definiëren om de keten te optimaliseren.

4 Projectplan De Vorm in Holland (1982-2007)

In 2003 zetten we een haalbaarheidsstudie uit naar de mogelijkheid De Vorm in Holland te organiseren: een nul-meting die, twintig jaar na het ijkpunt van Holland in Vorm (die de Nederlandse vormgeving van 1945-1987 in kaart bracht) hoogtepunten uit de afgelopen vijfentwintig jaar presenteert. Een 'state of the art'-expositie met (inter)nationale uitstraling, op verschillende Nederlandse en misschien ook buitenlandse locaties.

5 Designportal

Om een fundamenteel stuk infrastructuur voor de vakgemeenschap te realiseren, zetten we een design portal op: een collectieve startpagina, bron van verbondenheid en kennisdeling, naslagwerk

voor de individuele gebruiker. Interactief, dus zowel informatief als actief kennis uitwisselend, het vak promotend, onafhankelijk. Informatie vindt bottom-up zijn weg. Inhoud: artikelen, recensies, verslagen en ander inhoudelijk materiaal, en personeelsadvertenties, portfolio's, een database van ontwerpbureaus, toeleveranciers, opdrachtgevers en relevante instellingen, een compleet en actueel overzicht van opleidingen op vormgevingsgebied, ontsluiting van het erfgoed, en links naar andere websites. Voor: ontwerpers, opdrachtgevers, distributeurs of producenten, (buitenlandse) schoolverlaters, decanen, werkgevers en geïnteresseerde leken. Kortom: op de portal krijgt 'de' Nederlandse vormgeving vorm, een gezicht. Gedacht wordt aan een opzet vergelijkbaar met die van Archined (een succesvol architectuurportal). De portal moet eind 2003 'in de lucht' zijn.

6 Archivering en ontsluiting

Om bij te dragen aan een goede collectie en index van het erfgoed is een eerste aanpak voor opvang, registratie en opslag van collecties noodzakelijk. Dat vergt overleg en samenwerking met vele instellingen. Een inventariserend onderzoek van het Instituut Collectie Nederland naar de museale vormgevingscollectie in Nederland is uitgangspunt voor een deskundigenberaad over het overheidsbeleid, en biedt aanknopingspunten voor concrete beleidsvoorstellen die in een door Premsele georganiseerde werkconferentie zullen worden besproken. Op korte termijn zullen we met daartoe geëigende instanties overleggen over hoe vanuit een voorlopige, pragmatische invalshoek een oplossing kan worden gevonden voor acute opvang van zo'n twintig collecties (archieven en producten) van industriële ontwerpers.

7 Bloemlezing vormgeving 20ste eeuw

Een overzicht van en bloemlezing uit publicaties over vormgeving in de vorige eeuw wordt node gemist. Zo'n werk draagt bij aan kennis over vormgeving, reflectie over het vak, historisch inzicht, theorievorming, kritiek, essayistiek, en een plaatsbepaling van de huidige Nederlandse vormgeving. Premsele wil er voor zorgen dat die bundel er komt, ook in Engelse vertaling, wellicht als pocket, om een groot publiek te bereiken. Gedacht wordt aan een opzet vergelijkbaar met die van het standaardwerk op architectuurgebied 'Dat is architectuur'.

8 De P-Lezing en -essay

Premsele organiseert jaarlijks, te beginnen in 2003, een lezing over vormgeving, en verleent een opdracht voor het schrijven van een essay. Over fundamentele kwesties of actuele ontwikkelingen. Een inspirerende lezing voor een select gezelschap, politiek interessant, inhoudelijk degelijk. Een bijdrage aan het aanzien van het vormgevingsveld die veel publiciteit, discussie en betrokkenheid genereert en een groot bereik heeft.

Economie

9 Rol van vormgeving in niet-technologische innovatie

Sinds kort heeft het Ministerie van Economische Zaken 'niet-technologische innovatie' (NTI) op de agenda staan. Omdat nog niet precies duidelijk is hoe dat vorm krijgt, willen wij de rol van vormgeving in die niet-technologische innovatie onderzoeken. Net als bij technologische innovatie moet worden bepaald welke werkwijze en aspecten de meeste kansen bieden, en dus beleidsmatig moeten worden gestimuleerd. Een onderzoek naar vormgeving als 'niet-technologisch aspect' (NTA) in innovatie is hierbij van groot belang.

10 Inventarisatie gebruik subsidie-regelingen

Er bestaat een groot aantal subsidieregelingen van het Ministerie van Economische Zaken (EZ) via organisaties als Senter en Novem, bedoeld om innovatie te stimuleren, bijvoorbeeld op het vlak van duurzaamheid, veiligheid en sociale cohesie. Ontwerpers, maar ook productiebedrijven en intermediaire organisaties, blijken niet voldoende toegang te hebben tot deze regelingen. Soms omdat ze die niet kennen, soms omdat de criteria te zeer op strikt technologische innovatie gericht zijn. Los van de ontwikkelingen rond 'niet-technologische innovatie' willen wij de problemen van vormgevers met bestaande regelingen in kaart brengen. Door in nauwe samenspraak met EZ een knelpunteninventarisatie uit te voeren, waaruit gerichte oplossingen voortkomen.

11 Workshop transportbesparing

Het Subsidieprogramma Transportbesparing wordt uitgevoerd door Ministerie van Verkeer

en Waterstaat. In 2003 is in dit kader 1,4 miljoen euro beschikbaar. Om de ontwerp-kwaliteit van de ingediende projecten te verhogen organiseren Premsula en het ministerie samen twee workshops. Eén rond het thema 'verpakking' en de ander rond het thema 'lichter en compacter ontwerpen'. Vormgevers en/of ontwerp bureaus wordt gevraagd samen met (potentiële) klanten deel te nemen. Geïnspireerd door inleidingen ontwikkelen ze ideeën voor projecten. De rol van Premsula is facilitair. Het gewenste resultaat zijn bruikbare cases en een business development format voor ondersteuning bij acquisitie.

Maatschappij

12 Vormgevingsrecensies Consumentengids

De Consumentenbond wil vormgeving graag betrekken bij zijn tests, maar heeft daarvoor nog geen goede invalshoek of methode gevonden. Samen met Premsula is het idee ontwikkeld om ontwerpers vanuit hun eigen referentiekader een oordeel te laten uitspreken over geteste apparaten. In 2003 start een pilot in drie afleveringen met achtereenvolgens een autonoom ontwerper, een bedrijfs-ontwerper en een bureau-ontwerper. Niet per se aan de hand van bekende namen, maar wel met producten die algemeen bekendheid genieten. Premsula selecteert ontwerpers en stelt die voor, de Consumentenbond organiseert de tests. Als de leden positief oordelen en er een algemeen begrippenkader ontstaat, zal de bond de serie zelfstandig voortzetten.

13 De vorm van de overheid

Economische malaise, privatisering, de terugtrekkende overheid. Wat zijn de gevolgen van deze ontwikkelingen voor de veronderstelde voorbeeldfunctie van lokale, provinciale en landelijke overheden in relatie tot vormgeving? Vervullen zij hier (nog) een voorbeeldfunctie? Hoe gebruiken zij vormgeving in gebouwen, publicaties, diensten en producten? Welke bijdrage kan vormgeving leveren aan hun functioneren? Hoe benutten zij het potentieel van vormgeving?

Premsula start in 2003 een kwalitatieve en

kwantitatieve analyse van de rol van vormgeving bij de overheid. Zodat we overkoepelende uitgangspunten kunnen formuleren voor vormgevingsbeleid van centrale en lokale overheden, en de behoefte aan ondersteuning en advies inventariseren. Hierbij worden alle relevante vormgevingsdisciplines betrokken, met inbegrip van design management, én een representatieve selectie van centrale en lokale Nederlandse overheden. De werkwijze wordt nog nader bepaald.

14 Aspen in Asperen

In Aspen (USA) wordt al 53 jaar jaarlijks een internationaal vermaarde vormgevingsconferentie georganiseerd (<http://www.idca.org/2003/index.html>). Dit jaar is de titel Safe is Beautiful, en het thema is veiligheid - internationaal actueel door terreurdreiging.

Ook in Nederland: niet alleen vanwege onze plaats in het internationale netwerk; ook nationaal staat veiligheid hier bovenaan de politieke agenda. Organisator IDCA initieert dit jaar drie conferenties buiten Aspen: in Israël, in New York en in Nederland. De Nederlandse conferentie is gekoppeld aan de jaarlijkse tentoonstelling in Fort Asperen, dit jaar gecureerd door Li Edelkoort, met de titel Armour (bescherming). De Nederlandse conferentie wordt onderdeel van het evenementenprogramma. Premsula wil die conferentie organiseren, en zo op een platform van internationale faam de veiligheidsdiscussie betrekken op Nederlandse vormgeving.

Vakgebied

15 Artificiële vormgeving

Artificieel ontwerpen combineert een poging tot automatische vormgeving van documenten met computerlinguïstiek en toevalskunst. Het gaat om het samenbrengen van de kennis van de relatie tussen computerprogramma's, stijl en taal, en van praktische en theoretische kennis van grafische vormgeving en designmanagement. Daarbij komen vragen aan bod als: is computerlinguïstiek toepasbaar op de praktijk van het huisstijlontwerpen? Wat zijn de voor- en nadelen voor opdrachtgever, ontwerper en gebruiker? Dit project heeft twee doelen: uitvinden of, en op welke manier, kennis uit de computerlinguïstiek kan worden toegepast binnen grafische vormgeving, en het specificeren en programmeren van een werkend prototype. De werkwijze, samen met private partners, moet

resulteren in een prototype, publicatie en/of seminar

16 Oral history

Een project dat leven, werk en opvattingen van oudere vormgevers uit verschillende disciplines vastlegt door interviews en/of documentaires. Zodat het er goed een gezicht krijgt, maar ook om waardevolle informatie voor vakgenoten en anderen niet verloren te laten gaan. Bron van kennis, verbondenheid, historisch bewustzijn en inspiratie voor vakgenoten, informatief en enthousiasmerend voor buitenstaanders.

17 Premsula als model

Welke betekenis had Benno Premsula, aan wie onze stichting haar naam heeft ontleend, voor de Nederlandse vormgeving? Wat was zijn omgeving, bij welke maatschappelijke instellingen was hij betrokken, welke weerslag had dat op zijn werk? Een tentoonstelling en een begeleidende publicatie geven het antwoord op deze vragen, en vestigen de aandacht op de betekenis van Premsula voor de vormgevingsdiscipline.

Promotie

18 Model buitenlandse betrekkingen

Internationale betrekkingen hebben de grootste kans op succes als een opzet wordt gehanteerd vergelijkbaar met die van het Nederlands Literair Productie- en Vertalingen Fonds. Doel is het organiseren van een permanente internationale lobby voor Nederlandse vormgeving, die per land analyseert hoe invloed en middelen optimaal kunnen worden aangewend. Een systeem waarbij alles draait om deskundigheid en persoonlijke contacten. In 2003 inventariseren we als pilot voor een beperkt aantal landen de behoeften, mogelijkheden en contacten, samen met lokale partners. Tegelijkertijd wordt het effect van eerdere promotionele activiteiten doorgelicht, aan de hand van ervaringen en resultaten. Het resultaat is een even praktisch als strategisch promotiemodel voor de Nederlandse vormgeving.

19 Nieuwsbrief buitenlandse zaken

Uit een aantal landen bereiken ons herhaaldelijk vragen over vormgeving: wanneer zijn welke exposities waar te zien? Zijn ze beschikbaar? Wat kost het om ze hierheen te halen? Komt die-en-die hier in de buurt? Zijn er interessante actuele ontwikkelingen? Informatie waarover Premsula beschikt, en die zij graag beschikbaar maakt. Om op korte termijn te voorzien in deze behoefte, en te bouwen aan een netwerk voor verdere activiteiten, beginnen wij in 2003 met een (digitale) tweemaandelijks nieuwsbrief, primair bedoeld voor geïnteresseerde cultureel en handelsattachees.

Organisatie en financiën

Prensela is een zelfstandige rechtspersoon met een publieke opdracht van de overheid, die verantwoording aflegt aan de spelers op en om het vormgevingsveld. De stichting beschikt over mensen en middelen om het vormgevingsnetwerk projectmatig te versterken.

Bestuur

Het bestuur zal bestaan uit een algemeen en dagelijks bestuur (DB) met voorzitter, secretaris en penningmeester. Via de planning-en-control-cyclus bestuurt en volgt het DB de werkorganisatie op hoofdlijnen. Het DB ontvangt informatie over de voortgang van projecten via de directeur. Het DB bouwt en onderhoudt samen met de leden van het algemeen bestuur het netwerk op strategisch niveau. Het profiel van de bestuursleden is dat van mensen die gewend zijn op strategisch niveau te werken en daar hun contacten hebben.

Sinds de oprichting bestaat het tijdelijke bestuur van Prensela uit: de heer J.H.J.M. van de Vijver, voorzitter mevrouw D.C. Krabbendam, secretaris de heer F.E.Th. Willemse, penningmeester.

In het begin van 2003 zal het dagelijks en algemeen bestuur definitief worden geformeerd.

Management

Het management van Prensela bestaat uit de directeur en vier domeinmanagers.

Natascha Drabbe (1966) volgde een opleiding tot architectuurhistoricus aan de Universiteit van Utrecht. Vervolgens werkte zij als projectmanager van een internationale architectuurtentoonstelling, en verzorgde de PR van een architectenbureau. In 1996 startte zij *cultural connections*, een projectbureau op het gebied van architectuur en vormgeving, vooral gericht op maatschappelijk relevante thema's. Sinds 1997 is haar designtentoonstelling *re-f-use*, over duurzame productontwikkeling, in dertien Europese musea te zien geweest. Een overzichtstentoonstelling *Design for Us(e)* over inclusive design, die de zelfredzaamheid van ouderen, kinderen en iedereen met een verminderde mobiliteit of (tijdelijke) handicap vergroot, gaat in 2004 van start.

Drabbe won in 2001 in 2001 de Ecotech Award voor *re-f-use*. Zij heeft gepubliceerd, lezingen gegeven, en deelgenomen aan jury's in binnen- en buitenland. Binnen Prensela is zij verantwoordelijk voor het aandachtsgebied (inter)nationale promotie.

Jos Holtkamp (1947) studeerde sociale wetenschappen en filosofie van de kunst. Na een docentschap sociale bewegingen en veranderprocessen in het hoger onderwijs werd hij adviseur en manager in de sector zorg en welzijn en in het sociaal-agogisch onderwijs. Curriculumontwikkeling en privatiseringsprocessen waren zijn specialiteiten. In het kader van stadsvernieuwing had hij in een aantal Amsterdamse stadsdelen de leiding over een reeks ontwerpatelier:

workshops waarin gemeentebesturen, architecten, ontwerpers en bewoners samenwerkten aan planvorming voor de stedelijke omgeving. Daarnaast was hij betrokken bij tentoonstellingen op het gebied van Nederlandse vormgeving.

Hij was lid van de commissie Vormgeving van het *Fonds van Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst*, lid van het hoofdbestuur van het *NVIH/COC*, is voorzitter van de commissie Vormgeving van de *Mondriaan Stichting*, en partner in organisatieadviesbureau *AIM-bv*. Voor Premsele houdt hij zich bezig met deskundigheidsbevordering en het cultureel erfgoed van de vormgeving.

Lucie Huiskens (1958) studeerde Nederlandse taalkunde. Na enkele universitaire jaren begon zij in 1987 als interactie-ontwerper bij *Océ R&D* (Venlo), waar ze betrokken was bij de ontwikkeling van professionele tekstverwerkingssystemen. In 1993 werd ze manager van de afdeling Industrial Design. Begin 1999 verliet zij *Océ* voor een functie als directeur van *Vroom Advies* en Implementatie Human Resource systemen, en werkte daarnaast in projecten op het gebied van redesign van P&O-processen. Na een sabbatical van een half jaar keerde zij terug naar de designwereld om voor Premsele invulling te geven aan het domein business development.

Zij was lid van de internationale visitatiecommissie van het onderwijs- en onderzoeksprogramma van de faculteit Industrieel Ontwerpen van de TU Delft, jurylid van de HEMA-designprijs, lid van Stuurgroep van het IOP MMI van Senter, en lid van de Raad van Toezicht van de tweejarige ontwerpersopleiding *Advanced Design Customer Products* van de TU Delft.

Lucas Verweij (1965) doorliep de *Design Academy* (voormalig *AIVE*) Eindhoven en de HTS Bouwkunde in Utrecht. Hij had tien jaar een ontwerpbureau, gericht op het raakvlak van stedenbouw, architectuur, beeldende kunst en vormgeving in het publieke domein, waarmee hij projecten, debatten en prijsvragen realiseerde.

Hij heeft lezingen gegeven in binnen- en buitenland, bekleedde diverse jurylidmaatschappen en voorzitterschappen van debatten, en heeft gepubliceerd in diverse tijdschriften. Daarnaast is hij lid van de adviescommissie *Kunst en openbare ruimte Stroom* te Den Haag

en docent aan de Hogeschool voor de kunsten in Arnhem, afdeling kunst en publieke ruimte. Bij Premsele is hij domeinmanager informatiemanagement.

Per 1 maart 2003 wordt Dingeman Kuilman aangesteld als directeur bij Premsele. Vooruitlopend op zijn aanstelling was hij actief betrokken bij de laatste fase van het opstellen van het beleids- en activiteitenplan.

Dingeman Kuilman (1961) brak een studie medicijnen af om grafische vormgeving te studeren aan de Gerrit Rietveld Academie. Hij werkte met Anthon Beeke aan projecten voor uitgeverijen en musea, en stond met Niels Meulman aan de wieg van het ontwerpbureau *Caulfield & Tensing*. In 1994 ging hij als design manager aan de slag bij *Philips Design*, waar hij verantwoordelijk was voor de ontwikkeling van visuele communicatie vanuit Eindhoven, Atlanta en Hongkong. Na vier jaar stapte hij over naar *FHV/BBDO* om zich bezig te houden met merk- en marketingstrategie.

Hij publiceerde *De schuld van het schild-embleem*, een biografie van het Philipsmerk (1991) en de dichtbundel *Sabel en Keel* (1991). Hij levert een vaste bijdrage aan het vakblad *Items*. Hij was lid van de Tijdelijke Adviescommissie Vormgeving en de commissie beeldende kunst en vormgeving van de Raad voor Cultuur. Momenteel is hij voorzitter van de Stichting *Doors of Perception*. Bij Premsele bekleedt hij de functie van directeur.

Financiën

Het karakter van een netwerkorganisatie heeft financiële consequenties. Een breed, deels internationaal opererend netwerk genereert onder meer communicatie- en reiskosten, die uitstijgen boven de gebruikelijke kosten van de kernorganisatie. Deze kosten worden deels als algemene organisatiekosten begroot, deels ondergebracht in de begrotingen van projecten.

Premsele beheert een activiteitenbudget, dat onderdeel vormt van de meerjarige instellingssubsidie van het ministerie van OC&W. Op grond van de subsidietoekenning over de lopende cultuurplanperiode is de

omvang van de vrij beschikbare middelen rond 1 miljoen euro per jaar voor 2003 en 2004.

Het netwerkarakter van Premsele vraagt om vormen van co-financiering. Of, vanuit een ander perspectief: Premsele zoekt kansrijke initiatieven om aan deel te nemen, zowel met inzet van mensen als geld, en bij voorkeur met beide. Dat neemt niet weg, dat Premsele - vooral in de startperiode - projecten zal uitvoeren waar weinig of geen medefinanciers voor kunnen worden gevonden. Premsele zal voorkomen dat haar activiteitenbudget wordt gebruikt als een fonds voor projecten van derden.

